

СУТНІСТЬ ТА СУБ'ЄКТНО-ОБ'ЄКТНА СПРЯМОВАНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СВІТЛІ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

ESSENCE AND SUBJECT-OBJECTIVE DIVERSITY OF SOCIAL POLICY IN THE LIGHT OF THE MODERN SCIENTIFIC DISCUSSION

УДК 342.2

Юрчик Г.М.

к.е.н., доцент кафедри трудових
ресурсів і підприємництва
Національний університет водного
господарства та природокористування

У статті узагальнено та критично проаналізовано наявні наукові надбання щодо визначення сутності, об'єктів та суб'єктів соціальної політики. Обґрунтовано власне бачення щодо сутності та суб'єктно-об'єктної спрямованості соціальної політики.

Ключові слова: соціальна політика, об'єкти соціальної політики, суб'єкти соціальної політики, соціальні потреби, соціальні відносини, соціальні процеси.

В статье обобщены и критически проанализированы существующие научные достижения по определению сущности, объектов и субъектов социальной политики. Обосновано собственное видение относительно

сущности и субъектно-объектной направленности социальной политики.

Ключевые слова: социальная политика, объекты социальной политики, субъекты социальной политики, социальные нужды, социальные отношения, социальные процессы.

The article summarizes and critically analyses the existing scientific achievements in relation to the definition of the essence, objects, and subjects of social policy. The actual vision of the essence and subject-object orientation of social policy is substantiated.

Key words: social policy, objects of social policy, subjects of social policy, social needs, social relations, social processes.

Постановка проблеми. В умовах загострення соціальних проблем та зростання соціальних ризиків поняття «соціальна політика» все частіше звучить не лише в наукових, а й у політичних колах. Це і не дивно, адже в суспільстві склалася усталена думка, що сутність та основне завдання СП полягає у вирішенні проблем підвищення добробуту населення, його духовного і фізичного розвитку, забезпечення захисту соціально вразливих верств населення. Водночас у рамках наявного загального вектору розуміння сутності СП підходи до визначення суб'єктів та об'єктів СП суттєво відрізняються. Зокрема, досить значна частина суспільства суб'єктом СП розглядає лише державу, перекладаючи відповідальність за власний добробут на владні структури. Таке бачення сьогодні переважає здебільшого в тих вікових групах населення, які мали досвід проживання в Радянському Союзі, феномен якого полягав у реалізації так званої «патерналістської» моделі СП. Поряд із цим серед молоді як прогресивної частини суспільства все більшого поширення набуває ідея індивідуальної соціальної відповідальності із запереченням можливості одержання належної соціальної підтримки від держави, а отже – готовність вести діяльність за тіншовими схемами для максимізації власних доходів. Така ж суспільна невизначеність існує й щодо визначення об'єктів СП: поширеними є підходи, згідно з якими об'єктом СП є лише соціально вразливі верстви населення або ж все населення. З огляду на невизначеність, а подекуди й суспільну поляризацію поглядів на сутність, суб'єктів та об'єктів СП, виникає об'єктивна необхідність дослідження наявних надбань із відповідної проблематики в наукових колах, адже саме наукове середовище є тим експертним осе-

редком, ідеї якого є основою формування суспільних поглядів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливо помітний внесок у дослідження проблематики СП здійснили такі вчені, як: Балтачєєва Н. [1], Гриненко А. [5], Холостова Е. [22], Лопушняк Г. [12], Дерєга В. [6], Скуратівський В., Лібанова Е. [14], Колот А. [9], Никифоренко В. [18], Шевчук П. [24] та ін. Попри наявність значних наукових напрацювань у відповідній сфері все ж досі дискусійними в науці залишаються питання теоретичного обґрунтування сутності, суб'єктів та об'єктів СП, що значною мірою зумовлює суспільну невизначеність із відповідних питань.

Постановка завдання. Актуальність, недостатня розробленість, дискусійність, а також суспільна значимість указаних питань зумовили вибір мети дослідження, що полягає в уточненні сутності та суб'єктно-об'єктної спрямованості СП на основі узагальнення та аналізу наукових надбань.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній науці накопичилася достатньо велика кількість підходів до визначення СП. Їх дослідження дало змогу структурувати наявні визначення СП на кілька основних груп за ключовим вектором їх термінологічного визначення, а саме як діяльність; взаємодія; сукупність ідей (положень, підходів); сукупність (система, комплекс) заходів, програм та ін. (рис. 1).

Як бачимо, підходи до визначення СП у наукових колах суттєво відрізняються, що й не дивно, з огляду на інтегральність цього поняття. Беззаперечно, кожне з наведених визначень СП має право на існування, оскільки акцентує увагу на тих чи інших важливих аспектах СП відповідно до бачень та вектору досліджень науковців. У цьому

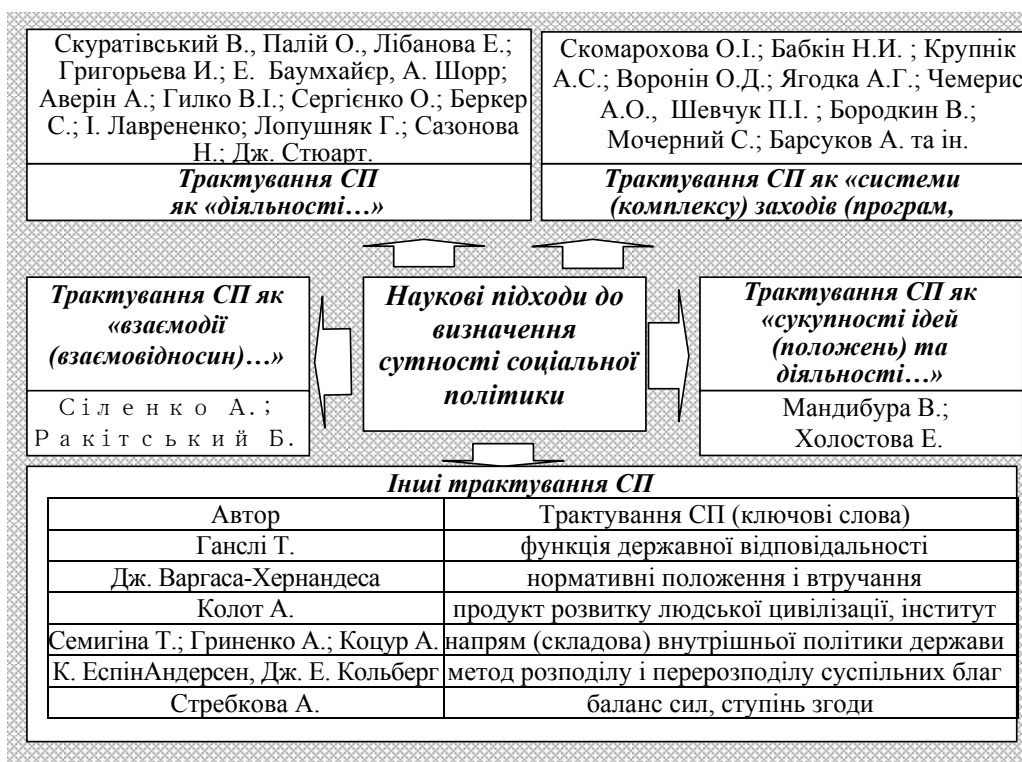

Рис. 1. Основні підходи до визначення сутності соціальної політики

Джерело: узагальнено та побудовано автором на основі вивчення літературних джерел

контексті частково розділяємо думку науковців, які трактують СП як «діяльність...». Безумовно, СП повинна включати такий активний вектор, як діяльнісний. Проте політика загалом і СП зокрема не зводиться лише до діяльнісного підходу, адже основою такої діяльності є певна ідеологічна компонента. Тобто трактування СП як «сукупності ідеологічних явлень, положень та концептуальних підходів...» не позбавлене змісту. Проте воно скоріше доповнює діяльнісний підхід до визначення СП, аніж усебічно відображає її сутність. Адже будь-яка ідеологія (концептуальні підходи) залишається «мертвою» без її реалізації, яку й забезпечує відповідна діяльність. Трактування СП як «взаємодії...» не є достатньо поширеним у наукових колах, адже такий підхід не відображає визначальних складників та особливостей СП. Практично будь-який політичний вектор (соціальний, економічний, екологічний) можна розглядати через призму взаємодії відповідних органів, структур та окремих осіб.

Достатньо широке коло науковців сутність СП зводить до «сукупності (системи, комплексу) заходів, програм...». Безумовно, такий підхід є досить обґрунтованим. Проте з огляду на те, що заходи (програми) є «проміжним» елементом між ідеологією та діяльністю щодо її реалізації, він скоріше орієнтований на означення формального закріплення СП (втілюється в програмах). Тобто трактування СП як «сукупності заходів, програм...» є

похідним від визначення СП як «сукупності ідей...» та «діяльності...».

Таким чином, не заперечуючи можливості використання різних підходів до визначення СП, усе ж більш обґрунтованим є її трактування через призму поєднання ідеологічної та діяльнісної компоненти, які доповнюють один одного та дають системну характеристику.

Поряд із цим вектор правильного розуміння сутності СП лежить у площині її об'єктно-суб'єктної спрямованості. Переважна більшість учених у своїх дослідженнях (табл. 1) прямо чи опосередковано вказує на те, що суб'єктами СП є держава та різні недержавні суб'єкти (інститути громадянського суспільства). Наукова дискусія має місце лише в частині конкретизації переліку недержавних суб'єктів СП.

Зокрема, різні бачення науковців мають місце щодо віднесення до суб'єктів СП таких інститутів громадянського суспільства, як політичні партії, бізнес-структури (підприємства), релігійні організації. Проте така невизначеність скоріше зумовлена тим, що значна кількість науковців під час визначення суб'єктів СП не ставить собі за мету сформувати вичерпний їх перелік, обмежуючись почасти інститутами громадянського суспільства у цілому. Отже, беззаперечно, що до суб'єктів СП у частині недержавних інституцій доцільно віднести не лише громадські організації, а й бізнес-структури, різного роду суспільні, благодійні, релігійні організації та політичні партії.

Таблиця 1

Наукові надбання щодо визначення суб'єкта соціальної політики

Автори (вчені)	Суб'єкти СП										
	Держава	Інститути громадського суспільства	Бізнес	Суспільні, релігійні, благодійні організації (фонди)	Громадські організації	Політичні партії	Соціальні групи (ромади)	Суспільство (населення)	Волонтери	Особистість (громадянин)	Інші суб'єкти
Євдокимова І. [8]	+	+	+		+	+	+				
Скуратівський В., Лібанова Е. [14]	+	+	+	+	+	+				+	+
Дерега В. [6]	+	+	+	+	+	+			+	+	+
Волгин М. [16]	+	+	+	+	+	+					
Лопушняк Г. [12]	+	+									
Гончарова С., Отенко І. [3]	+	+									
Гриненко А. [5]	+	+	+								
Холостова Є. [22]	+	+	+	+					+	+	+
Шевчук П. [24]	+	+									
Сацук В. [17]	+	+	+	+							
Добрева Н., Корецька Т. [7]	+	+	+	+							
Гошовська В. [4]	+	+	+								
Новікова О. [13]	+	+									
Ларіна Н. [11]	+	+		+							
Никифоренко В. [18]	+	+									
Яременко О. [25]	+	+									
Труфен А. [20]	+	+	+								
Колот А. [9]	+	+									
Тарент І., Юдніков С. [15]	+	+	+								
Четверикова Л. [23]	+	+	+	+							
Балтачєєва Н. [1]	+	+	+	+							
Кривоконь Н. [10]	+	+	+	+						+	+

– головний (найбільш значимий) суб'єкт СП

Джерело: узагальнено автором

Водночас досить неоднозначна позиція в наукових колах існує щодо віднесення до суб'єктів СП суспільства (населення), соціальних груп та окремої особи. Зокрема, низка науковців узагалі не відносить їх до суб'єктів СП [16; 12; 7]. Інші ж науковці до суб'єктів СП відносять: суспільство у цілому (населення) [24; 17; 11], соціальні групи або ж громади [8;18], особистість (громадянина) [3; 5; 22; 24; 17; 15]. У цьому відношенні розділяємо думку вчених, які суб'єктів політики загалом та СП зокрема умовно поділяють на первинних та вторинних. Принципова відмінність між ними полягає у тому, що первинні суб'єкти СП представлені реальними елементами соціальної структури суспільства, які є носіями власних соціальних інтересів (громадяни, соціальні групи та населення загалом). Водночас вторинні суб'єкти СП є реальними інституційними представниками інтересів первинних суб'єктів (політичні партії, громадські організації та рухи, суспільні, релігійні та благодійні організації, бізнес-структури тощо).

Відповідно до даного підходу, населення, окремі соціальні групи та громадяни не є безпосередніми суб'єктами СП, проте їх участь у формуванні СП є опосередкованою – через вторинних суб'єктів-представників (рис. 2).

Серед вторинних суб'єктів СП вважаємо за доцільне виділити так званих владних суб'єктів, які представлені органами державної влади та є реальними носіями владних повноважень на різних рівнях.

Визначення об'єктів СП також характеризується науковою дискусією, що зумовлено значною кількістю відповідних авторських підходів, а також тим, що в певний проміжок часу залежно від умов розвитку країни і світу як об'єкти виступають найбільш проблемні і значущі аспекти функціону-

вання суспільства [21, с. 35]. Водночас визначення об'єктів СП є надзвичайно важливим, оскільки це визначає її зміст та цільову спрямованість.

Узагальнення та аналіз підходів до визначення об'єктів СП свідчить про наявність двох ключових наукових напрямів у відповідній сфері, які умовно можна охарактеризувати як безособистісний та особистісний. Принципова відмінність між ними полягає у тому, що перший із них під час визначення об'єктів СП орієнтований на сферу або ж відносини, процеси, які виникають в результаті соціальної взаємодії людей, тоді як другий – на населення (громадян) як особистостей (рис. 3).

Безумовно, кожен із наявних підходів до визначення об'єктів СП не позбавлений логіки та змісту. Дійсно, СП спрямована на людей, спільність потреб та інтересів яких визначає їх приналежність до певних соціальних груп, а отже, суспільства у цілому. З огляду на це, вважаємо, що визначення об'єктами СП особистості, соціальних груп (спільнот) та населення загалом є цілком закономірним. Водночас, даний підхід до визначення об'єктів СП є надто ємним та загальним, адже, за великим рахунком, об'єктом будь-якої політики та діяльності є люди. Отже, для конкретизації та звуження об'єктної спрямованості СП вважаємо за доцільне поряд з особистісним підходом застосовувати і безособистісний підхід. Показово, що авторські бачення щодо об'єктів СП у рамках безособистісного підходу суттєво відрізняються. Так, на думку низки вчених, об'єктами СП є соціальне забезпечення, соціальний захист, соціальні послуги [19; 2]. Безумовно, перераховані поняття стосуються СП, проте вони є скоріше її структурними складниками, ніж об'єктами. Визначення об'єктом СП соціальної структури [25], на наше переконання, є надто вузьким. Безумовно, СП визначає соціальну структуру

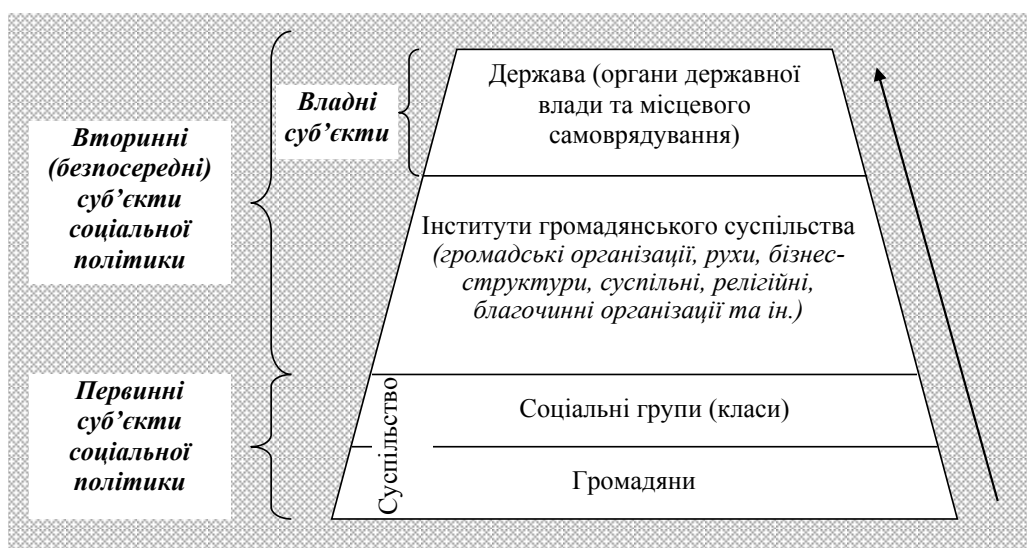

Рис. 2. Суб'єкти соціальної політики

Джерело: побудовано автором на основі власних досліджень

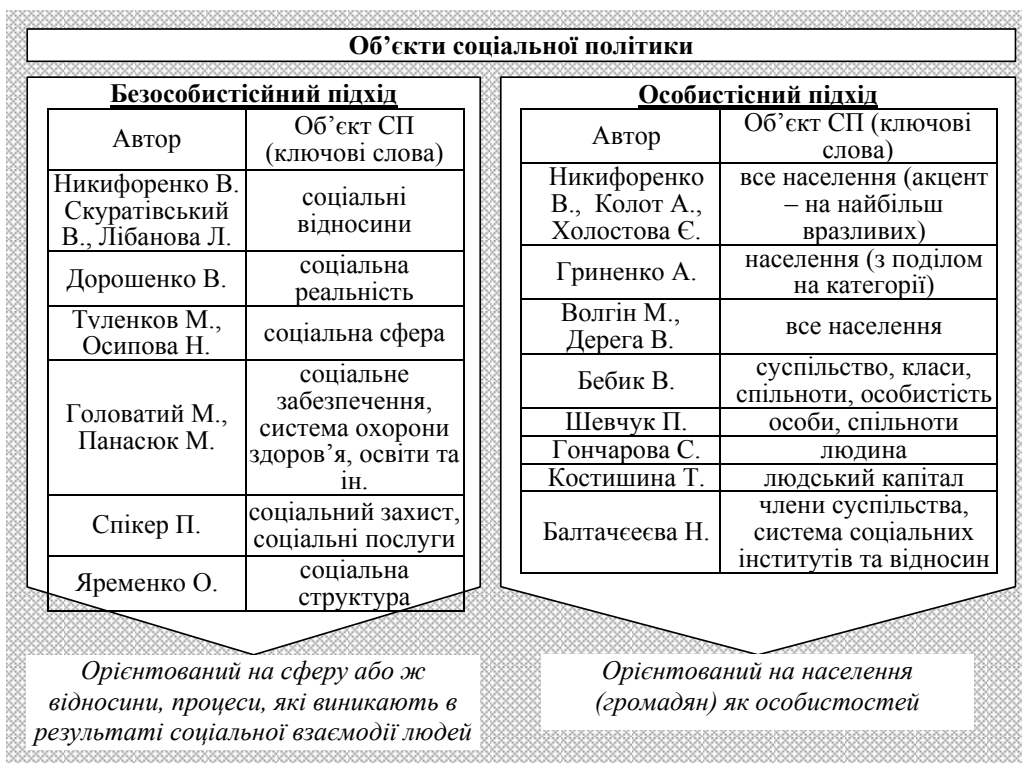

Рис. 3. Наукові підходи до визначення об'єктів соціальної політики

Джерело: узагальнено та побудовано автором на основі вивчення літературних джерел

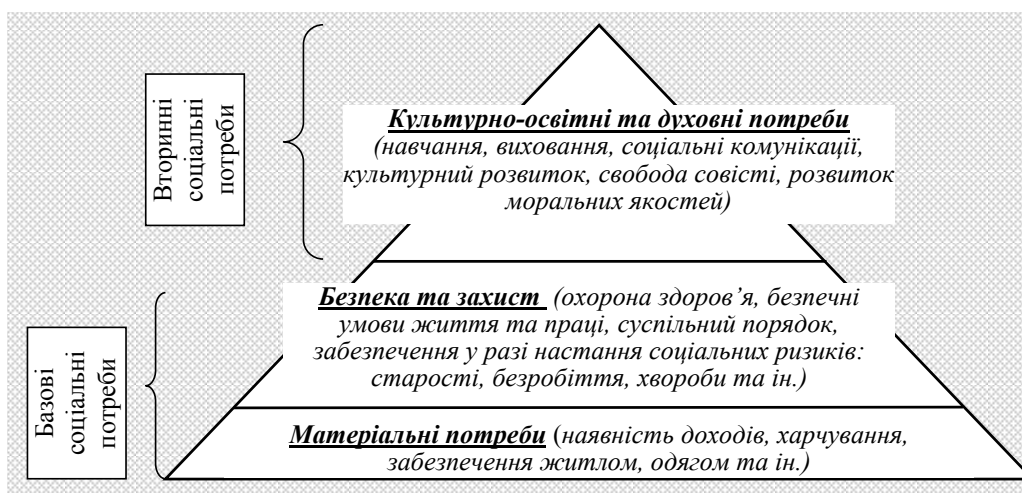

Рис. 4. Ієрархія та класифікація соціальних потреб як об'єкта СП

Джерело: розробка автора

суспільства, проте говорити, що вона є об'єктом СП, а тим більше обмежуватися цим, передчасно. На думку таких учених, як Никифоренко В., Скуратівський В., Лібанова Е., об'єктом СП є соціальні відносини. Дорошенко В. об'єктом СП вважає соціальну реальність, Туленков М. та Осипова Н. – соціальну сферу. Вважаємо, що кожен із зазначених авторських підходів має право на існування. Разом із тим, на наше переконання, фор-

мулювання об'єкта СП як «соціальної реальності» є надто філософським. Водночас порівняння соціальних відносин та соціальної сфери як об'єктів СП дає право стверджувати, що соціальна сфера за своїм змістом є ширшим поняттям, яке включає соціальні відносини. З огляду на вищезазначене, вважаємо, що об'єктом СП є соціальна сфера, яка включає соціальні потреби, соціальні відносини та соціальні процеси (явища).

Таблиця 2

Взаємозв'язок соціальних потреб, соціальних відносин та соціальних процесів (явищ) як об'єктів соціальної політики

		Соціальні процеси (явища)																																		
		розподільчі	владні	статусні	соціально-трудові	сімейно-шлюбні	навчально-виховні	духовно-культурні	житлово-побутові	споживчі	медико-лікувальні	диференціація доходів	бідність/малозабезпеченість	міграція	природний рух населення	соціальне виключення	соціальні конфлікти/діалог	безробіття/зайнятність	освіченість населення	культурний та духовний розвиток населення	рівень злочинності, прояви девіантної поведінки	соціальна стратифікація/супільства	інші													
Соціальні відносини та процеси (явища)																																				
		Соціальні потреби		Матеріальні потреби:																																
				доходи	+	+	+																													
		харчування																																		
		житло	+		+																															
		іншими матеріальними благами	+		+																															
		Безпеки та захисту:																																		
		охорона здоров'я																																		
		безпечні умови життя та праці																																		
		супільний порядок																																		
		забезпечення в умовах соціальних ризиків																																		
		Культурно-освітні та духовні:																																		
		навчання, виховання																																		
		соціальні зв'язки (комунікація)																																		
		культура																																		
свобода совісті, моральність																																				

— наявність прямого впливу (зв'язку)

Джерело: розробка автора

Соціальні потреби як складова частина соціальної сфери та об'єкт СП являють собою особливий вид потреб, що визначають соціальну детермінацію людей. Адаптація загальновідомої піраміди потреб Маслоу до соціального середовища дала змогу запропонувати класифікацію та ієрархію соціальних потреб (рис. 4).

Базові соціальні потреби більшою мірою відповідають задоволенню первинних потреб людей як соціальних істот, а отже, представлені матеріальними та потребами безпеки і захищеності. Їх задоволення передбачає формування соціальних потреб вищого рівня – культурно-освітніх та духовних. Показово, що рівень усвідомлення та прояву вторинних соціальних потреб залежить від рівня задоволення базових соціальних потреб.

Прагнення задовольнити соціальні потреби зумовлюють суспільну діяльність людей, а отже, соціальні відносини, у результаті чого мають місце певні соціальні процеси (явища). Тобто соціальні потреби є фактором формування соціальних відносин, що детермінують соціальні процеси (явища). Діяльність щодо задоволення соціальних потреб, що зумовлює виникнення соціальних відносин, може характеризуватися як позитивними, так і негативними наслідками. Так, результатом незадоволення певних соціальних потреб є конфліктність відносин між певними соціальними групами, а отже, виникнення таких негативних соціальних явищ та процесів, як депопуляція, бідність, освітня та культурна деградація, масова еміграція населення, соціальне виключення, безробіття та ін. Водночас задоволення соціальних потреб, що супроводжується досягненням балансу інтересів між суб'єктами соціальних відносин, навпаки, зумовлює формування таких позитивних соціальних явищ та процесів, як природній приріст населення, рееміграція населення, освітній та культурний розвиток, соціальна інклюзія, зайнятість та ін. Безумовно, соціальні процеси та явища є свого роду об'єктами-індикаторами СП, що слугують основою для визначення пріоритетів та цілей СП. Конкретизація соціальних потреб, соціальних відносин та соціальних процесів (явищ) дала змогу побудувати матрицю взаємозв'язків між ними як складників соціальної сфери та об'єктів СП (табл. 2). Відповідна авторська розробка є неповним відображенням взаємозв'язків між об'єктами СП, адже насправді рівень взаємної зумовленості складників соціальної сфери інколи є досить глибинним, непрямим та відтермінованим у часі.

Таким чином, дотримуючись вищенаведених концептуальних положень, об'єктом СП за широкого підходу є населення (у т. ч. певні категорії та групи населення), за звуженого – соціальна сфера як триада соціальних потреб, соціальних відносин та соціальних процесів (явищ).

Висновки з проведеного дослідження. У рамках сучасних наукових досліджень можна

виділити декілька основних підходів до визначення СП, серед яких – діяльність, взаємодія, сукупність ідей, сукупність заходів. Більш обґрунтованим є трактування СП через призму поєднання ідеологічної та діяльнійсної компоненти. Суб'єктами СП є не лише держава, а й інститути громадянського суспільства, бізнес-структури та громадяни. При цьому громадяни та соціальні групи населення є первинними суб'єктами СП, реальними інституційними представниками інтересів яких є вторинні суб'єкти (політичні партії, громадські організації та рухи, суспільні, релігійні та благодійні організації, бізнес-структури тощо). Реальними владними повноваженнями поміж вторинних суб'єктів СП володіють органи державної влади різних рівнів. Об'єктом СП є соціальна сфера як триада соціальних потреб, соціальних відносин та соціальних процесів (явищ). Соціальні потреби є фактором формування соціальних відносин, що детермінують соціальні процеси (явища). Діяльність щодо задоволення соціальних потреб зумовлює виникнення соціальних відносин, що детермінують виникнення як позитивних (депопуляція, бідність, освітня та культурна деградація, масова еміграція населення, соціальне виключення, безробіття), так і негативних (природній приріст населення, рееміграція населення, освітній та культурний розвиток, соціальна інклюзія, зайнятість) соціальних процесів або явищ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балтачєєва Н.А. Уточнення змістовної характеристики категорії «соціальна політика» в контексті розвитку її наукових концепцій. Вісник Донецького національного університету. Сер. В «Економіка і право». 2012. Вип. 1. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VDU_Ekon/2012_1/VDU_2012_1/009.pdf.
2. Головатий М.Ф., Панасюк М.Б. Соціальна політика і соціальна робота: термінол.-понятійн. словн. К.: МАУП, 2005. 386 с.
3. Гончарова С.Ю., Отенко І.П. Соціальна політика: навч. посіб. Харків: ХДЕУ, 2003. 200 с.
4. Гошовська В.А., Ільчук Л.І. Людина як суб'єкт і об'єкт соціальних відносин: навч.-метод. матеріали; уклад. Ю.В. Стрілецька. К.: НАДУ, 2013. 80 с.
5. Гриненко А.М. Соціальна політика: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. К.: КНЕУ, 2003. 309 с.
6. Дерєга В.В. Соціальна і гуманітарна політики: навч. посіб. Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2012. 152 с.
7. Концептуальні основи формування соціальної політики в сучасних умовах функціонування економічної системи України / Н.Ф. Добреєва, Є.М. Борщук, Т.К. Корецька. Ефективність державного управління. 2015. Вип. 44(2). С. 73–79.
8. Євдокимова І.А. Держава як суб'єкт соціальної політики: еволюція ідей та сучасна дискусія. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. 2014. Вип. 20. С. 196–200.

9. Колот А.М. Мифы социальной политики, или С чего следует начинать формирование новой модели. Зеркало недели. 2010. № 2 (781).

10. Кривоконь Н.І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні: навч. посіб. Чернівці: Чернігівський державний технологічний університет, 2012. 320 с.

11. Ларіна Н.Б. Тенденції трансформації соціальної політики демократичних країн: перспективи для України. Держава та регіони. Серія «Державне управління». 2014. № 3. С. 29–33.

12. Лопушняк Г.С. Теоретичні підходи до трактування поняття державної соціальної політики. Ефективність державного управління. 2009. Т. 20. С. 39–44.

13. Новікова О.Ф. Інноваційні підходи до формування соціальної політики в умовах зростання зовнішніх та внутрішніх викликів. Соціально трудові відносини: теорія та практика. 2014. № 2. С. 80–88.

14. Основи соціальної політики: навч. посіб. / В.А. Скуратівський, О.М. Палій, Е.М. Лібанова. К.: МАУП, 2002. 370 с.

15. Тарент И.Г., Юдников С.А. Социальная политика государства: учеб. пособ.; изд. 3-е, перераб. Ногинск: Ногинский филиал РАНХиГС, 2014. 172 с.

16. Социальная политика: учеб. для вузов экон. и неэкон. спец. / Ю.П. Алексеев, Л.И. Берестова, В.Н. Бобков и др.; под ред. Н.А. Волгина. М.: Экзамен, 2003. 734 с.

17. Соціальна економіка: навч. посіб. / О.О. Беляєв (кер. авт. кол.), Є.Б. Ніколаєв (наук. ред.), А.В. Келічавий та ін. К.: КНЕУ, 2014. 481 с.

18. Соціальна політика в Україні: реалії та перспективи оновлення: монографія / За ред. В.Г. Никифоренка; Одеський нац. економічний ун-т. Одеса, 2015. 363 с.

19. Спікер П. Соціальна політика. Теми та підходи; пер. з англ. К.: Фенікс, 2000.

20. Труфен А.О. Соціальна політика в умовах ринкових відносин. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2015. № 5. С. 121–125.

21. Хаустова В.Є., Омельченко О.І. Соціальна політика в регіонах України: монографія. Х.: ІНЖЕК, 2012. 428 с.

22. Холостова Е.И. Социальная политика: учеб. пособ. М.: ИНФРА-М, 2001. 204 с.

23. Четверикова Л. Суть соціальної політики та аналіз її моделей в соціальних державах. Соціогуманітарні проблеми людини. 2005. № 1. С. 68–74.

24. Шевчук П.І. Соціальна політика: навч. посіб. для вищ. навч. закл. Львів: Світ, 2005. 399 с.

25. Яременко О.О. Соціальна політика: теоретико-методологічні основи дослідження процесів формування та ефективності реалізації: монографія, статті, виступи, інтерв'ю. К.: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка, 2006. 480 с.

concepts]. Visnyk Donetskooho natsionalnoho universytetu, Vol. 1. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VDU_Ekon/2012_1/VDU_2012_1/009.pdf.

2. Holovatyi M.F., Holovatyi M.F. (2005) Sotsialna polityka i sotsialna robota: terminol. – poniatiin. slovn. [Social policy and M.B. Panasiuk social work: dictionary]. – K.: MAUP (in Ukrainian).

3. Honcharova S. Yu., Otenko I.P. (2003) Sotsialna polityka: navch. posib. [Social policy: tutorial]. – Kharkiv: Vyd. KhDEU (in Ukrainian).

4. Hoshovska V.A, Ilchuk. L.I. (2013) Liudyna yak subiekt i obiekt sotsialnykh vidnosyn: navch.-metod. materialy [Man as a subject and object of social relations]; uklad. Yu. V. Striletska. – K.: NADU (in Ukrainian).

5. Hrynenko A.M. (2003) Sotsialna polityka: Navch.-metod. posib. dlia samost. vyvch. dystsypliny [Social policy: Teaching method. manual for self learn discipline]. – K.: KNEU (in Ukrainian).

6. Dereha V.V. (2012) Sotsialna i humanitarna polityky: navch. posibnyk [Social and humanitarian policy: a manual]. – Mykolaiv: Vyd-vo ChDU im. P. Mohyly (in Ukrainian).

7. Dobrieva N.F., Borshchuk Ye.M., Koretska T.K. (2015) Kontseptualni osnovy formuvannia sotsialnoi polityky v suchasnykh umovakh funktsionuvannia ekonomichnoi systemy Ukrainy [Conceptual foundations of the formation of social policy in the current conditions of functioning of the economic system of Ukraine]. Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia. – vol. 44 (2). – pp. 73-79.

8. Ievdokymova I. A. (2014) Derzhava yak subiekt sotsialnoi polityky: evoliutsiia idei ta suchasna diskusiiia [The state as a subject of social policy: the evolution of ideas and contemporary discussion]. Metodolohiia, teoriia ta praktyka sotsiolohichnoho analizu suchasnoho suspilstva. – Vol. 20. – pp. 196-200.

9. Kolot A.M. (2010) Myfy sotsyalnoi polityky, yly s cheho sleduet nachynat formyvannia novoi modely [The myths of social policy, or from what should begin the formation of a new model]. Zerkalo nedely. vol. 2 (781).

10. Kryvokon N.I. (2012) Problemy sotsialnoi roboty ta sotsialnoi polityky v Ukraini: navchalnyi posibnyk [Problems of social work and social policy in Ukraine: a manual]. – Chernihiv: Chernihivskiy derzhavnyi tekhnolohichnyi universytet (in Ukrainian).

11. Larina N.B. (2014) Tendentsii transformatsii sotsialnoi polityky demokratychnykh krain: perspektyvy dlia Ukrainy [Trends in the Transformation of the Social Policy of Democratic Countries: Perspectives for Ukraine]. Derzhava ta rehiony. Seriia: Derzhavne upravlinnia. vol. 3. – pp. 29-33.

12. Lopushniak H.S. (2009) Teoretychni pidkhody do traktuvannia poniattia derzhavnoi sotsialnoi polityky [Theoretical approaches to the interpretation of the notion of state social policy] Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia. – 2009. – Vol. 20. – pp. 39-44.

13. Novikova O.F. (2014) Innovatsiini pidkhody do formuvannia sotsialnoi polityky v umovakh zrostantnia zovnishnykh ta vnutrishnykh vyklykiv [Innovative approaches to the formation of social policy in the face of growing external and internal challenges]. Sotsialno trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka. – 2014. – Vol. 2. – pp. 80-88.

REFERENCES:

1. Baltacheieva N.A. (2012) Utochnennia zmistovnoi kharakterystyky katehorii "sotsialna polityka" v konteksti rozvytku yii naukovykh kontseptsii [Clarification of the content characteristics of the category "social policy" in the context of the development of its scientific

14. Skurativskiy V.A., Palii O.M., Libanova E.M. (2002) Osnovy sotsialnoi polityky: navch. posib. [Fundamentals of social policy: a tutorial]. – K.: MAUP (in Ukrainian).
15. Tarent Y.H., Yudnykov S.A. (2014) Sotsyalnaia polytyka hosudarstva tekst: uchebnoe posobyе [Social policy of the state text: textbook, perera]. – Nohynsk: Nohynskiy fylyal RANKhyHS (in Ukrainian).
16. Alekseev Iu. P., Berestova L.Y., Bobkov V.N. (2003) Sotsyalnaia polytyka: ucheb. dlia vuzov ekon. y neekon. spets. [Social policy: a textbook]. – M.: Экзамен (in Russian).
17. Bieliaiev O.O., Nikolaiev Ye.B. (2014) Sotsialna ekonomika: navch. posib. [Social economics: teach. manual]. – K.: KNEU (in Ukrainian).
18. Nykyforenka V.H. (2015) Sotsialna polityka v Ukraini: realii ta perspektyvy onovlennia [Social policy in Ukraine: realities and prospects for renewal]. MON Ukrainy. Odeskyi nats. ekonomichnyi univ-tet. Odesa (in Ukrainian).
19. Spiker P. (2000) Sotsialna polityka. Temy ta pidkhody [Social policy. Themes and approaches]. – K.: Feniks (in Ukrainian).
20. Trufen A.O. (2015) Sotsialna polityka v umovakh rynkovykh vidnosyn [Social policy in the conditions of market relations]. Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo. – vol. 5. – pp. 121-125.
21. Khaustova V. Ye., Omelchenko O. I. (2012) Sotsialna polityka v rehionakh Ukrainy: monohrafiia [Social policy in the regions of Ukraine: monograph]. – Kh.: VD "INzheK" (in Ukrainian).
22. Kholostova E.Y. (2001) Sotsyalnaia polytyka: ucheb. posob. [Social policy: a textbook]. – M.: YNFRA-M (in Russian).
23. Chetverykova L. (2005) Sut sotsialnoi polityky ta analiz yii modelei v sotsialnykh derzhavakh [The essence of sociological policy and analysis of models in societal powers]. Sotsiohumanitarni problemy liudyny. – vol. № 1. – pp. 68-74.
24. Shevchuk P. I. Sotsialna polityka: navch. posib. dlia vyshch. navch. zakl. [Social policy: tutorial]. – Lviv: Svit (in Ukrainian).
25. Iaremenko O.O. (2006) Sotsialna polityka: teoretyko-metodolohichni osnovy doslidzhennia protsesiv formuvannia ta efektyvnosti realizatsii: monohrafiia, statii, vystupy, interviiu [Social policy: theoretical and methodological foundations of the study of formation processes and the effectiveness of implementation]. – K.: In-t ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy, Ukr. in-t sots. doslidzh. im. O. Yaremenka (in Ukrainian).

Urchik G.M.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Labour Resources and Entrepreneurship
National University of Water and Environmental Engineering

ESSENCE AND SUBJECT-OBJECTIVE DIVERSITY OF SOCIAL POLICY IN THE LIGHT OF THE MODERN SCIENTIFIC DISCUSSION

Under conditions of acute social problems and increased risk of social concept of "social policy" increasingly sound not only scientific but also political circles. However, approaches to determining the subjects and objects of social policy differ significantly.

The purpose of this research is clarifying the nature and subject-object orientation of social policy based on a synthesis and analysis of scientific achievements.

As a part of the modern research has several basic approaches to defining social policy, including: activity; interaction; set of ideas; set of measures. More justified is the interpretation of social policy through the prism of the combination of ideological and active components. Thus, citizens and social groups are the primary subjects of social policy, institutional real representatives whose interests are secondary actors (political parties, public organizations and movements, social, religious and charitable organizations, businesses, etc.).

The real powers of authority among the secondary subjects of social policy are state authorities. The object of social policy is the social sphere as a triad of social needs, social relations, and social processes (phenomena).

Social needs are a factor in the formation of social relations that determine social processes (phenomena). Activity in meeting social needs causes the emergence of social relations that determine the emergence as positive (depopulation, poverty, educational and cultural degradation, mass emigration of the population, social exclusion, unemployment) and negative (natural population growth, educational and cultural development, social inclusion, employment) of social processes or phenomena.